

29. Уголовный кодекс Российской Федерации. – 21-е изд. – М.: «Ось-89», 2007. С. 151.
30. Данные официальной статистики ГИЦ МВД РФ.
31. Число осужденных как по основной статье, так и по совокупности.
32. Н.Ф. Кузнецова. Современные проблемы борьбы с коррупцией. Современная уголовная политика в сфере борьбы с транснациональной организованной преступностью и коррупцией. Сборник статей. – М.: АО «Центр ЮрИнфор», 2002, с. 99.
33. Данные таблицы приведены по: Латентная преступность в Российской Федерации: 2001–2006: науч. издание / Под ред. С.М. Иншакова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007. С.95.
34. Преступность и уголовное законодательство: реалии, тенденции, взаимовлияние: Сборник научных трудов / Под ред. д.ю.н., проф. Н.А. Лопашенко. – Саратов, Саратовский центр по исследованию проблем организованной преступности и коррупции: Сателлит, 2004; Уголовно-правовая политика и проблемы противодействия современной преступности / Сборник научных трудов. – Саратов, Саратовский Центр по исследованию проблем организованной преступности и коррупции: Сателлит, 2006; Современные разновидности российской и мировой преступности: состояние, тенденции, возможности и перспективы противодействия / Сборник научных трудов. – Саратов, Саратовский центр по исследованию проблем организованной преступности и коррупции: Сателлит, 2005; Организованная преступность и коррупция: результаты криминологического-социологических исследований. Выпуск 2. Под ред. д.ю.н., проф. Н.А. Лопашенко. – Саратов, Саратовский центр по исследованию проблем организованной преступности и коррупции: Сателлит, 2006.
35. Гишинский Я. Девиантология: социология преступности, наркотизма, проституции, самоубийств и других «отклонений». 2-е изд., испр. и доп. – СПб.: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. – С. 281.
36. Лопашенко Н.А. Уголовная политика. – М.: Волтерс Клувер, 2009. – С. 452.
37. Решетником М. Психология коррупции: утопия и антиутопия. – СПб.: Восточно-Европейский Институт психоанализа, 2008. С. 18.
38. Алексеев А.И., Овчинский В.С., Побегайло Э.Ф. Российская уголовная политика: преодоление кризиса. – М.: Норма, 2006. С. 10.

Ляшук Р.М., НА ДПСУ ім. Б. Хмельницького

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ БОЙОВОЇ ТЕХНІКИ В ОХОРОНІ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Статья посвящена рассмотрению понятия «боевая техника»; осуществлена классификация боевой техники Государственной пограничной службы Украины; проанализированы правовые акты и сформированы предложения по совершенствованию регулирования применения боевой техники Государственной пограничной службы Украины как меры административного пресечения специального назначения.

The article is devoted consideration of concept «military equipment»; classification of military equipment of State Border Guard Service of Ukraine is carried out; the analysed are legal acts and suggestions are formed on perfection of the legal adjusting of application of military equipment of State Border Guard Service of Ukraine as west of the administrative stopping of the special setting.

Важливою складовою виконання завдань щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні є використання бойової техніки Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) [1, с. 1]. З метою уникнення порушення прав сусідніх держав та окремих осіб, порядок застосування бойової техніки повинен визначатись нормами правових актів України.

Деякі аспекти досліджуваної теми знайшли своє відображення у наукових працях В.Б. Авер'янова, Л.Г. Чистоклетова, А.С. Шляпочнікова, О.С. Фролова, Д.М. Бахраха, М.О. Беляєва, В.А. Владімірова, Ю.І. Ляпунова, А.І. Лістратова, Т.О. Коломєць, А.Т. Комзюк та інших. Разом із тим, комплексного дослідження правового регулювання застосування бойової техніки в діяльності ДПСУ не проводилося. Тому ціллю статті є розгляд порядку і підстав застосування бойової техніки в охороні кордону.

Бойова техніка (від грецького *technē* – мистецтво, майстерність) – це основна частина військової техніки, яка складається із комплектів (зразків) зброї та їх носіїв (літаки, танки, кораблі, артилерійська зброя, ракетні комплекси тощо), які призначені для безпосереднього враження живої сили, військової техніки та інших об'єктів противника [2, с. 737]. Як видно з даного визначення, головною ознакою бойової техніки є її вражаючий вплив в бою. В період повноважень Прикордонних військ, бойова техніка була засобом військового способу охорони державного кордону. В порядку правонаступництва, всі сили і засоби Прикордонних військ (в тому числі бойова техніка) перейшли до Державної прикордонної служби України.

Однією із форм оперативно-службової діяльності ДПСУ є бій. Він полягає у погоджених за метою, місцем та часом воєнних діях для знищення (розгрому) противника й виконання інших тактичних завдань у визначеному районі протягом стислого часу [3]. Зважаючи на те, що ДПСУ є правоохоронним органом спеціального призначення [1, с. 6], її бойова техніка, в більшій мірі, застосовується як заходи державного примусу. Ураження противника, як основне призначення бойової техніки ДПСУ, замінюється припиненням правопорушень.

В залежності від виду носіїв чи способу доставлення засобу ураження до цілі бойову техніку поділяють на: авіаційну, корабельну, бронетанкову, автомобільну, ракетну, артилерійську, реактивну та іншу [2, с. 737]. Інструкція ДПСУ [4], яка регулює застосування силових заходів, визначає підстави застосування бойової техніки, озброєння кораблів (катерів) та озброєння авіації як для різних категорій екстраординарних заходів адміністративного припинення. Оскільки поняття бойова техніка включає кораблі та авіацію, тому, на наше глибоке переконання, викладений поділ техніки є некоректним та незрозумілим. Беручи до уваги різні середовища, в яких використовуються кораблі та авіація (водний та повітряний простір), можна припустити, що термін «бойова техніка», в інструкції ДПСУ [4], використовується для техніки сухопутного призначення.

У збройних формуваннях, сухопутну бойову техніку називають бронетанковою технікою, під якою розуміють військову техніку, включаючи різні класи бойових машин, що захищені бронею. До неї відносяться: танки бойові розвідувальні машини, БМП, БТР тощо. Бронетанкова

техніка може бути гусеничною і колісною. В якості озброєння, на такій техніці, використовуються кулемети, ствольна артилерія, вогнемети та ракетна зброя [2, с. 102]. На озброєння ДПСУ взято небагато видів бронетанкової техніки, серед якої танків взагалі немає. Тому, використання поняття «бронетанкова техніка» при узагальненні сухопутної техніки силового призначення, буде надто наближеним.

На наш погляд, для позначення бойової сухопутної техніки ДПСУ, до якої входять БТР та БМП, потрібно вжити термін «бойові машини». Бойові машини – це гусеничні (колісні) сухопутні машини з встановленим на них озброєнням, як правило, частково, або повністю броньовані, які призначені для ведення бою, управління військами та забезпечення бойових дій. До них відносяться: БМП, БТР та бронеавтомобілі [5].

В окремих випадках серед науковців існує точка зору, що поняття «бойова техніка» (бойові машини) тотожне поняттю «зброя». Наприклад, В.А. Голяєв вважає, що при застосуванні бойової техніки використовується тільки один з її конструктивних елементів, а саме озброєння [6]. На нашу думку, помилковість викладеної позиції полягає в наступному: бойова техніка навіть без озброєння є засобом, який можна використовувати для примусової дії на правопорушника. У практичній діяльності правоохоронних органів зустрічаються випадки, коли бойова техніка використовується для видворення мас населення без застосування озброєння, створення перешкоди для руху транспорту, людей та в інших випадках. Отже, використання і застосування бойової техніки та зброї повинно мати самостійне правове регулювання.

Всупереч цьому, в інструкції ДПСУ по застосуванню силових заходів об'єднано підстави застосування зброї та бойової техніки (бойових машин) [4, п.2.5.2]. Необхідно розмежувати випадки застосування вогнепальної зброї та бойових машин під час охорони кордонів. Зважаючи на вищезазначене бойові машини ДПСУ повинні застосовуватись з метою:

- 1) припинення збройних конфліктів на державному кордоні;
- 2) припинення збройних провокацій, а також для відбиття нападу, або припинення збройного опору осіб, які незаконно перетинають чи намагаються незаконно перетнути державний кордон України;
- 3) захисту громадян від нападу, що загрожує їх життю, або здоров'ю, а також звільнення заручників;
- 4) відбиття нападу на прикордонника, або членів його сім'ї, якщо їх життю і здоров'ю загрожує небезпека;
- 5) відбиття нападу на об'єкти, приміщення та прикордонні наряди Державної прикордонної служби, а також їх звільнення в разі захоплення;
- 6) затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого злочину і яка намагається втекти;
- 7) затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, якщо втеча супроводжується нападом на прикордонника чи інших осіб, що загрожує їх життю або здоров'ю, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що створюють загрозу життю або здоров'ю прикордонника.

Тактико-технічні характеристики озброєння бойових машин [7] дозволяють заподіювати важкі поранення і смерть особи на відстані кіль-

кох кілометрів. Виходячи з цього, їх застосування проти осіб у випадках 3, 4, 6, 7 буде правомірним, коли небезпека, яка відвертається, більша чи рівна цінності життя правопорушника. За інших умов, при застосуванні бойових машин, неможливо забезпечити дотримання принципів застосування силових заходів (мінімізації завдання шкоди, адекватності застосування силових заходів та ін.).

Недопустимим, на наш погляд, є застосування бойових машин для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює явну загрозу здоров'ю чи життю громадян, або прикордонників [4, п. 2.5.2]. В цьому випадку, практично неможливо виключити ведення стрільби на ураження водія та пасажирів. Зупинка транспорту за допомогою бойових машин буде правомірною лише шляхом створення перешкоди їх руху.

Застосування бойових машин для подання сигналу тривоги, або виклику допомоги, також для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю громадян, або прикордонника буде нераціональним. Для вирішення даних завдань доцільніше використати наявну у прикордонників штатну зброю.

Для охорони кордону бойові машини використовуються у разі ускладнення обстановки за рішенням Голови ДПСУ [4, п. 2.1.4]. Рішення про застосування бойових машин, як заходу адміністративного припинення, в кожному конкретному випадку приймає командир прикордонного підрозділу, або його прямі начальники [4, п. 2.5.10].

Про застосування бойових машин повинні попереджатись особи, відносно яких воно здійснюється. Без попередження бойові машини можуть застосовуватись, якщо виникла безпосередня загроза життю, або здоров'ю громадян чи прикордонників [4, п. 2.2.2].

Попередження може бути здійснено голосом, або попереджувальним пострілом (черги) угору [4, п. 2.5.3]. Попередження про застосування бойових машин виконується українською, або іншою зрозумілою для правопорушників мовою (російською, англійською). Форми попередження можуть бути такими: «Стій! Буду стріляти!», «Увага! Прикордонна служба! Зупиніться! Буде застосовано бойові машини!», «Увага! Припинити рух! Будуть застосовані бойові машини!» та інші. Пред безпосереднім застосуванням силового заходу надається час, достатній для припинення протиправних дій.

Для охорони водних рубежів, ДПСУ використовуються кораблі і катери, які виконують особливі правоохоронні функції на державному кордоні України. Прикордонний корабель – це бойовий корабель, який призначений для охорони державного кордону, територіальних та внутрішніх вод на морі (річках, озерах), охорони континентального шельфу та об'єктів тваринного світу в межах виключної (морської) економічної зони України [2, с. 562]. Катер призначений призначений для несення сторожової служби в прибережних районах та на підході до виключної економічної зони [8].

Все ж предметом нашого наукового дослідження є озброєння кораблів і катерів морської охорони ДПСУ, застосування якого являється заходом адміністративного припинення спеціального призначення [9]. Зброя кораблів (катерів) – це різні види озброєння і технічні засоби,

що забезпечують його застосування, які встановлюються на кораблях (катерах). Сюди відносять артилерійське, бомбометальне, мінно-тральне, торпедне та ракетне озброєння [2, с. 355].

Зброя кораблів (катерів) Морської охорони ДПСУ може застосовуватись без попередження та після попереджувальної стрільби [4, п. 4].

У територіальному морі і внутрішніх водах України зброю кораблів (катерів) ДПСУ дозволяється застосовувати без попередження для:

1) відбиття збройного нападу та вторгнення на територію України озброєних військових груп і злочинних угруповань;

2) припинення збройних провокацій, а також для відбиття нападу, або припинення збройного опору осіб, які незаконно перетинають чи намагаються незаконно перетнути державний кордон України;

3) відбиття збройного нападу (подання допомоги для відбиття збройного нападу) на кораблі (катери) та судна ДПСУ, або інші судна України;

4) припинення збройного опору суден-порушників законодавства України про державний кордон [4, п. 4.1.1]. Суднами-порушниками законодавства України про державний кордон є іноземні невійськові судна і військові кораблі, які зайшли в територіальне море, або внутрішні води України з порушенням встановлених правил заходження в ці води. Іноземні підводні човни та інші підводні транспортні засоби є порушниками державного кордону України в тих випадках, коли вони перетинають державний кордон України в підводному положенні, або перебувають у цьому положенні під час плавання та перебування в територіальному морі та внутрішніх водах України [10].

Кораблі (катери) Морської охорони ДПСУ здатні протистояти збройному нападу та вторгненню на територію України військових кораблів такого ж рівня. Боеприпаси для корабельної артилерії великого калібру зберігаються на складах та видаються у разі ускладнення обстановки на кордоні за рішенням Голови ДПСУ, тому їх використання для відбиття збройного вторгнення на територію України є умовним.

У виключній (морській) економічній зоні зброю кораблів (катерів) ДПСУ без попередження дозволяється застосовувати для:

1) відбиття збройного нападу (подання допомоги для відбиття збройного нападу) на кораблі (катери) та судна ДПСУ, або на інші судна України;

2) припинення збройного опору з боку суден-порушників законодавства про виключну (морську) економічну зону України під час їх зупинки та затримання [4, п. 4.2.1]. Відповідно до Закону України «Про виключну (морську) економічну зону України», суднами-порушниками законодавства про виключну економічну зону є ті судна, які з порушенням чинних правових актів України проводять морські наукові дослідження, розвідку чи розробку природних ресурсів, видобування природних ресурсів, забруднення морського середовища та інші дії заборонені в економічній зоні України [11].

У територіальному морі і внутрішніх водах України зброю кораблів (катерів) ДПСУ після попереджувальної стрільби дозволяється застосовувати для:

1) запобігання викраденню морських та річкових суден, що належать Україні;

2) припинення ворожих дій іноземних суден щодо українського узбережжя, українських підводних та надводних об'єктів;

3) затримання суден-порушників законодавства України про державний кордон у разі невиконання вимоги зупинитися, якщо судно-порушник намагається втекти, а інші можливості для його зупинення вичерпано [4, п. 4.1.2]. Згідно Закону України «Про державний кордон України» підставами затримання органами ДПСУ іноземних та українських невійськових суден є такі випадки:

- судно на шкоду безпеці України займається збиранням інформації, або чинить будь-який інший акт, ворожий Україні;
- судно перебуває у районі, оголошеному компетентними органами України у встановленому порядку тимчасово закритим для плавання;
- судно незаконно займається будь-якою промисловою, дослідницькою, або пошуковою діяльністю, скиданням і захороненням речовин, шкідливих для здоров'я людей, або живих ресурсів вод, чи інших відходів і матеріалів;
- судно провадить висадку чи посадку людей, вивантаження чи навантаження вантажів у не встановлених для цього місцях, або у встановлених місцях, але без дозволу компетентних органів України;
- судно, без дозволу компетентних органів України, здійснює підняття в повітря, або прийняття на борт літальних апаратів;
- члени екіпажу, або інші особи, які перебувають на судні, пошкоджують прикордонні знаки, засоби навігаційного огороження, кабелі зв'язку, інші підводні, або надводні об'єкти, що належать Україні;
- капітан судна не пред'явив необхідних суднових і вантажних документів;
- судно не підкоряється розпорядженням представників органів ДПСУ, або інших компетентних органів України;
- судно перебуває в територіальному морі України, внутрішніх водах України на порушення правил, встановлених законом, міжнародних договорів України, або загальновизнаних принципів і норм міжнародного права [10, с. 29].

В законодавстві України не визначено, які дії іноземних суден щодо українського узбережжя, українських підводних та надводних об'єктів є ворожими. При застосуванні зброї кораблів (катерів) ДПСУ, кваліфікацію протиправних дій іноземних суден здійснює посадова особа, яка приймає рішення про застосування сили. На наш погляд, для забезпечення правомірності застосування зброї кораблів, дану підставу застосування сили необхідно доповнити переліком ворожих дій іноземних суден щодо українського узбережжя, українських підводних та надводних об'єктів.

У виключній (морській) економічній зоні зброю кораблів (катерів) ДПСУ після попереджувальної стрільби дозволяється застосовувати для:

1) затримання суден-порушників законодавства про виключну (морську) економічну зону України в разі невиконання вимоги зупинитися, якщо судно намагається зникнути, а інші можливості для його зупинення вичерпані;

2) припинення явно ворожих дій з боку іноземних суден проти українських надводних та підводних об'єктів [4, п. 4.2.2].

Зі змісту ч.1 викладеної норми випливає, що зброю кораблів ДПСУ можна застосовувати проти всіх суден-порушників законодавства про виключну економічну зону, яких немає можливості затримати, аналогічну

норму містить пункт 11 положення «Про порядок охорони суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні» [12].

Застосування зброї кораблів у виключній економічній зоні після попереджувальної стрільби здійснюється з метою припинення порушень суверенних прав України [12]. Посадові особи Морської охорони ДПСУ наділені правом зупинки, огляду, переслідування та затримання суден, які порушують порядок використання природних ресурсів виключної економічної зони [12, п. 2]. Якщо є достатні підстави вважати, що іноземне судно порушило законодавство про виключну економічну зону і при цьому робить спробу зникнути, кораблі ДПСУ мають право переслідувати таке судно з метою його затримання та притягнення до відповідальності. Переслідування починається в момент знаходження судна-порушника законодавства про виключну економічну зону, або однієї з його шлюпок, у межах виключної економічної зони після сигналу «зупинитися». Переслідування здійснюється безперервно і припиняється тільки тоді, коли переслідуване судно увійде в територіальне море своєї країни, або будь-якої третьої держави [12, п.9]. Дане положення не дає підстави на застосування сили проти затриманого судна-порушника та суперечить частині 1 пункту 4.2.2. Наказу ДПСУ № 200 [4].

У статті 20 Закону України «Про виключну (морську) економічну зону України» встановлено: «Проти суден, що порушують законодавство України про її виключну (морську) економічну зону, у відповідь на застосування ними сили, а також в інших виняткових випадках вживаються зумовлені обставинами заходи...» [11]. Незрозуміло, в яких випадках застосування сили буде правомірним. З позиції застосування зброї, неоднозначність цієї норми є неприйнятною. Ми вважаємо, що для уникнення колізії вищевикладених правових норм, до частини 1 пункту 4.2.2. та частини 3 пункту 4.1.2. Наказу ДПСУ № 200 [53] потрібно додати опис тих випадків затримання суден-порушників, які дають право застосування зброї кораблів ДПСУ.

В частині 2 пункту 4.2.2 Наказу ДПСУ № 200 [4] чітко не визначено, які дії іноземних суден проти українських надводних та підводних об'єктів є явно ворожими. На нашу думку, дану підставу застосування зброї кораблів необхідно доповнити спеціальним переліком ворожих дій проти українських надводних та підводних об'єктів, які можуть вчинити іноземні судна у виключній (морській) економічній зоні України.

Рішення про застосування зброї кораблів ДПСУ проти іноземних військових кораблів, які порушили державний кордон, приймається Головою ДПСУ з обов'язковим погодженням у кожному окремому випадку з Міністерством оборони України. У цих випадках наказ про застосування зброї передається через командира загону Морської охорони [4, п. 4.3]. Рішення про виконання попереджувальної стрільби приймає командир корабля (катера) Морської охорони ДПСУ, а на безпосереднє застосування озброєння проти суден-правопорушників – командир з'єднання [4, п. 4.5].

Кожне судно-порушник повинно бути попереджене про те, що коли воно не зупиниться, то по ньому буде відкрито вогонь. Попередження повинно подаватись у вигляді умовних сигналів відповідно до Міжнародного зводу сигналів (МЗС-65), а також всіма можливими засобами (через радіозв'язок, гучномовець тощо).

У разі виявлення в територіальному морі або внутрішніх водах України нерозпізаного підводного човна у підводному положенні командир корабля негайно повідомляє про це командира органу охорони кордону і за його наказом подає сигнали на спливання підводного човна. Подача сигналів на спливання підводного човна виконується в порядку, визначеному діючими правилами ВМС України [4, п. 4.4]. Слід зазначити, що з кораблів ДПСУ знято торпедні апарати, тому вони незадатні протистояти підводним човнам, які знаходяться у підводному положенні. На нашу думку, з метою збереження корабля, вищезгадану норму необхідно доповнити таким положенням: «Під час спостереження за нерозпізаним підводним човном, який перебуває у підводному положенні, корабель ДПСУ повинен дотримуватись безпечної з ним дистанції та вжити заходів захисту від можливої атаки». Завдання охорони підводного простору України в мирний час покладається на підрозділи Військово-Морських Сил Збройних Сил України [13].

При невиконанні вимог зупинитись після попереджувальної стрільби командир корабля (катера) доповідає про це командирі з'єднання і далі діє за його вказівками [4, п.4.5].

Катери Морської охорони ДПСУ під час охорони державного кордону на річках, за наявності підстав застосування сили після попереджувальної стрільби, застосовують тільки стрілецьку зброю [4, п.4.6].

Під час застосування зброї кораблів (катерів) проти суден-порушників після попереджувальної стрільби, з метою збереження життя, здоров'я команди та живучості судна, вогонь повинен вестись по його ходовій частині.

До бойової техніки ДПСУ також належать літаки і вертольоти. Літак – це літальний апарат важчий за повітря, який призначений для польотів в атмосфері за допомогою двигуна та нерухомих крил [14]. Вертоліт – це літальний апарат важчий за повітря з вертикальним злетом та посадкою, підйомна сила в якому створюється одним чи кількома гвинтами [15].

Екіпажі літаків і вертольотів ДПСУ застосовують зброю без попередження для:

- 1) відбиття збройного нападу та вторгнення на територію України озброєних військових груп і злочинних угруповань;
- 2) припинення збройних провокацій, а також для відбиття нападу, або припинення збройного опору осіб, які незаконно перетинають чи намагаються незаконно перетнути державний кордон України;
- 3) подання допомоги кораблям (катерам) ДПСУ для відбиття збройного нападу на них;
- 4) припинення збройного опору суден-порушників законодавства про державний кордон та виключну економічну зону України [4, п.5.1].

Після попереджувальної стрільби екіпажі літаків і вертольотів ДПСУ застосовують зброю для:

- 1) запобігання викраденню повітряних, морських і річкових суден, що належать Україні;
- 2) припинення ворожих дій іноземних суден щодо українського узбережжя, українських підводних та надводних об'єктів;

- 3) затримання суден-порушників законодавства про державний кордон України в разі невиконання вимоги зупинитися, якщо судно-порушник намагається втекти, а інші можливості для його зупинення вичерпано;
- 4) затримання суден-порушників законодавства про виключну (морську) економічну зону в разі невиконання вимоги зупинитися, якщо судно-порушник намагається втекти, а інші можливості для його зупинення вичерпано [4, п. 5.2].

Для запобігання викраденню повітряних суден, що належать Україні, зброя застосовується тільки щодо осіб, які здійснюють викрадення судна, якщо іншими способами та засобами неможливо припинити дану спробу [4, п. 2.5.6]. Право застосування зброї та бойової техніки проти повітряних суден-порушників надається лише черговими силами з протиповітряної оборони Збройних Сил [16].

Після попередження через засоби зв'язку та отримання дозволу командного пункту ДПСУ, виконується попереджувальні постріли (черги).

При невиконанні вимог зупинитися після попереджувальних пострілів (черг) командир екіпажу доповідає про це на командний пункт вищого рівня і далі діє за їх вказівками [4, п.5.5].

У разі виявлення порушення державного кордону України повітряними суднами та іншими літальними апаратами, іноземними військовими кораблями, у тому числі й підводними човнами, екіпажі літаків і вертольотів ДПСУ негайно доповідають про це на командний пункт, у підпорядкуванні якого вони перебувають, далі діють за його вказівками [4, п.5.6].

Використання бойової техніки ДПСУ повинно здійснюватись відповідно до всіх принципів застосування силових заходів.

Після ведення попереджувальної стрільби, якщо відпала подальша потреба в застосуванні бойової техніки, прикордонники зобов'язані її розрядити, перевірити, чи не залишились боєприпаси в стволах, доповісти старшому начальнику про причини та результати застосування бойової техніки [4, п.2.5.11].

Особливе призначення бойової техніки та увага громадськості до застосування такого силового заходу породжує велику відповідальність за її використання. У зв'язку з цим право прийняття рішення на її використання надано керівництву прикордонної служби, а саме використання, як правило, здійснюється особисто командиром екіпажу.

Таким чином, бойова техніка ДПСУ – це бойові машини, кораблі (катери), літаки та вертольоти зі встановленими на них озброєнням (артилерією, кулеметами, гранатометами, мінометними установками і ін.), що використовуються прикордонниками для охорони державного кордону та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, та які призначені для припинення правопорушень законодавства України.

Викладене вище дозволяє зробити висновок, що кожен вид бойової техніки виконує окремі завдання, які не співпадають із випадками застосування зброї. Тому, виникає необхідність внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів, які регулюють застосування силових заходів ДПСУ з метою усунення недоліків, протиріч та прогалин, які виникли. Дане питання є предметом подальшого наукового дослідження.

Література:

1. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» // ВВР. – 2003. – № 27. – Ст. 208.
2. Военный энциклопедический словарь / Пред. Гл. ред. комиссии С.Ф. Ахромов. – М.: Воениздат, 1986. – 863 с.
3. Охорона державного кордону прикордонною заставою. Частина I: Навчальний посібник. – Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України, 2005. – С. 37.
4. Інструкція про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони державного кордону та виключної (морської) економічної зони України: Наказ Адміністрації ДПСУ 21 жовтня 2003 р. № 200. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2003 р. за № 963/8284. [Електронний ресурс]: Законодавство України / Правова серія «Інфодиск». – К.: CD-вид-во «Інфодиск», 2007. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); кольор. – Системні вимоги: Pentium-233; 32 mb RAM; CD-ROM Windows 95OSR/98/NT SP6/2000/XP. – Назва з титул. екрану.
5. Советская военная энциклопедия. [В 8 томах]. Пред. Гл. ред. комиссии Н.В. Огорков. – М.: Воениздат. Т.1. А – Бюро. 1976. – С. 540.
6. Голяев В.А. Взгляд на современную классификацию огнестрельного оружия специального назначения // Научно-методический сборник № 3 Голицынского военного института ФПС России. – Голицыне, 2001. – С. 79.
7. Шунков В.Н. Бронетехника / Худ. обл. М.В. Драко. – Мн.: ООО «Попурри», 2000. – С. 319–329.
8. Советская военная энциклопедия. [В 8 томах]. Пред. Гл. ред. комиссии Н.В. Огорков. – М.: Воениздат. Т.4. «К-22» – Линейный. 1977. – С. 323.
9. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: У двох томах: Том 1 / В. Б. Авер'янов. – К.: «Юридична думка», 2004. – С. 428.
10. Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.1991 р. № 1777-XII // ВВР. – 1992. – № 2. – Ст. 9.
11. Закон України «Про виключну (морську) економічну зону України» від 16 травня 1999 р. № 162/95 – ВР / – К.: ВВР, 1995, – № 21, – С. 152.
12. Положення про порядок охорони суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні: затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 1996 р. № 642 / Управління комп'ютеризованих систем Верховної Ради України [Електронний ресурс] // Сторінка «Законодавство України» – Режим доступу до документу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=642-96-%EF>.
13. Порядок застосування зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Військово-Морських Сил Збройних Сил в мирний час у разі виконання ними завдань з охорони підводного простору в межах територіального моря: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2008 р. № 1007 / Сайт Закони України [Електронний ресурс] // – Режим доступу до документу: http://www.uazakon.com/documents/date_3a/pg_gmchsq.htm.
14. Большая советская энциклопедия. / Гл. ред. А.М. Прохоров. Изд. 3-е. – М.: издательство «Советская Энциклопедия», 1975. – Т. 22. – С. 539.
15. Большая советская энциклопедия. / Гл. ред. А.М. Прохоров. Изд. 3-е. – М.: издательство «Советская Энциклопедия», 1971. – Т. 4. – С. 552.
16. Порядок виконання завдань черговими силами з протиповітряної оборони Збройних Сил у мирний час: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2005 р. № 377. [Електронний ресурс]: Законодавство України / Правова серія «Інфодиск». – К.: CD-вид-во «Інфодиск», 2007. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); кольор. – Системні вимоги: Pentium-233; 32 mb RAM; CD-ROM Windows 95OSR/98/NT SP6/2000/XP. – Назва з титул. екрану.